

Gazdálkodástudományi kar

Műhelytanulmányok Vállalatgazdaságtan Intézet

1093 Budapest, Fővám tér 8., 1828 Budapest, Pf. 489
☎ (+36 1) 482-5424, fax: 482-5567, www.uni-corvinus.hu/vallgazd

Vállalatgazdaságtan
Intézet

A nemzetközi adózás vállalatgazdasági problémakörei

Kazainé Ónodi Annamária

105. sz. Műhelytanulmány
HU ISSN 1786-3031

2008. szeptember

Budapesti Corvinus Egyetem
Vállalatgazdaságtan Intézet
Fővám tér 8.
H-1093 Budapest
Hungary

A nemzetközi adózás vállalatgazdasági problémakörei

Kazainé Ónodi Annamária

egyetemi tanársegéd

Budapesti Corvinus Egyetem

Üzleti Gazdaságtan Tanszék

annamaria.kazaineonodi@uni-corvinus.hu

Absztrakt:

A nemzetközi szintén való megjelenés az adóoptimalizáció szempontjából lehetőségeket jelent, ugyanakkor egy-egy döntési szituáció komplex, több szempontú elemzését kívánja meg. A tanulmány vállalati nézőpontból tárgyalja a kettős adózás jelenségét, és az ennek elkerülésére hivatott nemzetközi egyezményeket. Az adórendszerekben rejlő különbségek mérlegelendő tényezőt jelentenek az adóoptimalizáció és az adókockázat csökkentése során. A fejezet második része az Európai Unió adózási rendszerébe enged bepillantást, ahol a harmonizációs folyamatok mellett is jelentős különbségek állnak fenn.

Kulcsszavak:

Nemzetközi adózás, kettős adóztatás, adóharmonizáció, adózás az Európai Unióban, adótervezés, adóparadicsomok, transzferárazás, nemzetközi transzferár szabályozás, szokásos piaci ár

International taxation from the company point of view

Abstract:

The essay has been written to working-out the curriculum „International business economics”. The differences in national tax systems means opportunities for multinational companies in reducing the burden of taxation. Planning taxes is a critical function of multinational companies, it is a complex process, each and every decision point needs analysis from more viewpoints. The essay discusses the phenomenon of double taxation and the international agreements serving avoidance. Afterwards it continues with giving an insight into the taxation system of the EU, where inspite of harmonization processes significant differencies can be seen, as well.

Keywords:

International taxation, double taxation, harmonisation of taxes, taxation in EU, tax planing, tax havens, transfer pricing, international tax transfer pricing regime, arm's length price

Bevezetés

A vállalati értéket maximalizálni kívánó vezetésnek figyelembe kell vennie a működési és finanszírozási döntések adóhatását is. A nemzetközi szintén való megjelenés az adóoptimalizáció szempontjából lehetőségeket jelent, ugyanakkor egy-egy döntési szituáció komplex, több szempontú elemzését kívánja meg. A fejezet vállalati nézőpontból tárgyalja a kettős adózás jelenségét, és az ennek elkerülésére hivatott nemzetközi egyezményeket. Az adórendszerekben rejlő különbségek mérlegelendő tényezőt jelentenek az adóoptimalizáció és az adókockázat csökkentése során. A fejezet második része az Európai Unió adózási rendszerébe enged bepillantást, ahol a harmonizációs folyamatok mellett is jelentős különbségek állnak fenn.

I. Nemzetközi adózás, kettős adóztatás elkerülése

Vállalati nézőpontból a **nemzetközi adózás** kérdése akkor merül fel, amikor a vállalat bármilyen jövedelme, vagyona, áru vagy szolgáltatás, illetve gazdasági kapcsolat országhatárokat átlép. Gondolhatunk akár a vállalat export és import tevékenységére (melyik országban adózzon?); vagy a Magyarországon bejegyzett holdingvállalat Cipruson illetve Luxemburgban bejegyzett leányvállalatainak kapcsolatára.

Minden államnak meg van a joga arra, hogy a felségterületén autonóm módon határozza meg adóigényeit. Az adóigények meghatározásánál különböző elvek alkalmazhatók. Adóalanyoknál az elhatárolás történhet székhely, nemzetiségi, vagy forrásországbeli adóztatás elve alapján. A székhely elv a jogi személyek (vállalkozások) esetében a vállalkozás székhelyét jelenti, ami lehet a bejegyzés vagy az ügyvezetés helye, a nemzetiségi elv az állami hovatartozást jelenti. A forrásországbeli adóztatás elve a nemzetközi tevékenységnél pl. a jövedelem keletkezésének helyét jelenti. Vagyontárgyak esetén az adóztatási igény kiterjedhet az egész világon megszerzett jövedelemre (univerzalitás elve), vagy a belföldön megszerzett jövedelemre és vagyonra (területiség elve). A termékek és szolgáltatások áruforgalmához kapcsolódó adóknál fennállhat a származási (eredet) ország elve, vagy a célország elve. Az eredet ország elvénél a forgalmi adó a terméket előállító országot illeti, a célország elvénél, pedig azt az államot, ahol a terméket „elfogyasztották”, amely ország állampolgárai megfizették a végső fogyasztási adót.

Amikor ugyanazon tényállás esetén az érintett államok különböző elveket alkalmaznak, felléphet a kettős adóztatás esete. **Kettős adóztatásról** jogi értelemben akkor beszélhetünk,

amikor ugyanazon adóalany, ugyanazon jövedelmére, vagy vagyonára ugyanazon időpontban vagy időszakban kettő vagy több állam azonos vagy hasonló adót vet ki. (Gazdasági értelemben akkor is kettős adóztatás áll fenn, ha ugyanazt a jövedelmet, ugyanabban az időben különböző adóalanyoknál adóztatják meg, pl. a vállalati eredmény nyereségadóval és osztalékadóval is terhelt.)

A jogi értelemben vett kettős vagy többszörös adóztatás elkerülése végett, valamelyik ország adóztatási jogának önkéntes korlátozására van szükség, ez jelenik meg a **kettős adóztatás elkerüléséről szóló nemzetközi egyezményekben**, melyek többsége az OECD által kidolgozott Modellegyezményt követik. A Modellegyezmény célja az egységesség, de nem bír kötelező erővel. Néhány ország a modellegyezményre építve kialakította a saját mintaegyezményét. A modellegyezmények kettős célt szolgálnak:

- Jogi kettős adóztatás elkerülése, mérséklése.
- Adóelkerülés, aluladóztatás megakadályozása.

1. táblázat. OECD modellegyezmény a jövedelmek adóztatásáról

Ingatlan hasznosításából származó jövedelem 6. cikkely	Fő szabály: ott adózik, ahol az ingatlan fekszik
Vállalkozás nyeresége 7. cikkely	Ott adóztatható, ahol a vállalkozás adóügyi illetőséggel bír, kivéve a más országban lévő telephelyet. A telephelynek betudható nyereség ott adóztatható, ahol az állandó telephely működik. A telephelyhez kapcsolódó költségek (bármely országban merülnek fel) a telephely eredményének megállapításakor figyelembe vehetők.
Kapcsolt vállalkozások 9. cikkely	Amennyiben a kapcsolt vállalkozások egymás közötti gazdasági kapcsolataikban nem úgy járnak el, mintha független felek lennének, akkor az ilyen okok miatt keletkező eredmény korrigálható. Amennyiben az egyik állam növeli az adóalapot, akkor a másik államban csökkenteni kell, ami azonban nem automatizmus.
Osztalék 10. cikkely	Az osztalékot mindkét ország megadóztathatja, a forrásország csak mérsékelten. 25% feletti tőkerészesedés esetén a mérsékelt maximális kulcs 5%, egyéb esetben 15%.
Kamat 11. cikkely	Mindkét országban adóztatható. (Sok állam azonban eltekint a forrás adótól)
Jogdíj 12. cikkely	A jogdíjat kapó vállalkozás országa adóztathat.

Forrás: Herich Gy. (2006) 51-53.old. alapján

A kettős adóztatás elkerülésének két legelterjedtebb módszere a beszámítás és a mentesítés. Beszámítás esetén az adóalap megállapításakor figyelembe veszik a külföldről származó jövedelmet, és a teljes jövedelem alapján kiszámított adóból levonják a külföldön megfizetett

adót. A beszámítás lehet korlátlan és korlátozott. Korlátozott beszámítás esetén maximálják a beszámítható külföldi adó mértékét, általában a külföldi jövedelemre eső belső adó mértékéig. Mentésítés esetén az adóalapot úgy állapítják meg, hogy az nem tartalmazza a külföldön már megadóztatott jövedelmet.

Amikor több országot érintő adójogi kérdésről van szó, akkor legelőször meg kell vizsgálni, van-e az adott országokra és ügyletre vonatkozóan érvényben nemzetközi egyezmény vagy viszonyosság¹, mivel ezen szabályozások a nemzeti adójogi előírásokkal szemben előnyt élveznek. Magyarországnak 61 állammal van adóegyezménye a kettős adóztatás elkerüléséről.

Kettős adóztatás elkerüléséről szóló egyezmények

7. cikk Vállalkozási nyereség

(1) Az egyik Szerződő Állam vállalkozásának nyeresége csak ebben az Államban adóztatható, kivéve, ha a vállalkozás tevékenységét a másik Szerződő Államban egy ott levő telephely útján fejti ki. Amennyiben a vállalkozás ily módon fejti ki tevékenységét, úgy a vállalkozás nyeresége ebben a másik Államban adóztatható, azonban csak olyan mértékben, amilyen mértékben az ennek a telephelynek tudható be.

(3) A telephely nyereségének megállapításánál levonhatók a telephely miatt felmerült költségek, beleértve az üzletvezetési és általános ügyviteli költségek ésszerű összegét, kutatási és fejlesztési költségeket, kamatot és a vállalkozás mint egész miatt felmerült más költségeket, tekintet nélkül arra, hogy abban az Államban merültek-e fel, ahol a telephely fekszik, vagy máshol.

(4) A telephelynek nem tudható be nyereség:

- a) javaknak vagy áruknak ezen telephely által a vállalkozás részére történő pusztas vásárlása, vagy
- b) javaknak vagy áruknak a telephely részére, annak használatára történő pusztas kiszolgáltatása miatt.

Forrás: 49/1979. (XII.6.) MT rendelet. Egyezmény a Magyar Népköztársaság Kormánya és az Amerikai Egyesült Államok Kormánya között a kettős adóztatás elkerülésére és az adóztatás kijátszásának megakadályozására a jövedelemadó területén

9. cikk Kapcsolt vállalkozások

Amennyiben

- a) az egyik Szerződő Állam vállalkozása közvetlenül vagy közvetve a másik Szerződő Állam vállalkozásának üzletvezetésében, ellenőrzésében vagy tőkéjében részesedik, vagy
- b) ugyanazok a személyek közvetlenül vagy közvetve az egyik Szerződő Állam vállalkozásának és a másik Szerződő Állam vállalkozásának üzletvezetésében, ellenőrzésében vagy tőkéjében részesednek, és ezekben az esetekben a két vállalkozás egymás között kereskedelmi vagy pénzügyi kapcsolataikra tekintettel olyan feltételekben állapodik meg, vagy olyan feltételeket szab, amelyek eltérnek azoktól, amelyekben független vállalkozások

¹ Viszonyosság esetén két ország arról állapodik meg, hogy kölcsönösen, azonos esetekben és egyenlő mértékben érvényesítenek adóelőnyöket és alkalmaznak adóhátrányokat a másik állam polgáraival, szervezeteivel szemben. (Galántainé 2005, 32.o.)

egymással megállapodnának, úgy az a nyereség, amelyet a vállalkozások egyike e feltételek nélkül elért volna, e feltételek miatt azonban nem ért el, ennek a vállalkozásnak a nyereségéhez hozzászámítható és megfelelően megadóztatható.

Forrás: 1978. évi 15. törvényerejű rendelet. Egyezmény a Magyar Népköztársaság és Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyság között a kettős adóztatás elkerülésére a jövedelemadók területén

10. cikk Osztalék

Az osztalék, amelyet az egyik Szerződő Államban belföldi illetőségű társaság a másik Szerződő Államban belföldi illetőségű személynek fizet, ebben a másik Szerződő Államban adóztatható.

2. Ugyanakkor az az osztalék abban a Szerződő Államban és annak a Szerződő Államnak a jogszabályai szerint is adóztatható, amelyben az osztalékot fizető társaság belföldi illetőségű, ha azonban a kedvezményezett az osztalék haszonhúzója, az így megállapított adó nem haladhatja meg

a) az osztalék bruttó összegének 5%-át, ha a haszonhúzó olyan társaság, amelyik az osztalékot fizető társaság tőkéjének legalább 25%-ban közvetlen tulajdonosa;

b) az osztalék bruttó összegének 15%-át minden egyéb esetben.

3. E Cikk alkalmazásában az „osztalék” kifejezés részvényekből vagy más, nyereségrészesedést biztosító jogokból – kivéve a követeléseket – származó jövedelmet, valamint egyéb társasági jogokból származó olyan jövedelmet jelent, amely a részvényből származó jövedelemmel azonos adójogi elbírálás alá esik abban az Államban, amelyben az osztalékot kifizető társaság belföldi illetőségű.

4. Nem kell az 1. és 2. bekezdés rendelkezéseit alkalmazni, ha az osztalék haszonhúzója, aki mint az egyik Szerződő Államban belföldi illetőségű személy, üzleti tevékenységet folytat ott lévő telephelye révén abban a másik Szerződő Államban, amelyben az osztalékot fizető társaság belföldi illetőségű, és az érdekeltség, amelynek alapján az osztalékot fizetik, ténylegesen ehhez a telephelyhez vagy állandó bázishoz tartozik.

Forrás: 1996. évi C. törvény. Egyezmény a Magyar Köztársaság és a Szlovák Köztársaság között a kettős adózás elkerüléséről és az adóztatás kijátszásának megakadályozásáról a jövedelem- és a vagyonadók területén.

12. cikk Licenrdíj

1. A licenrdíj, amely az egyik Államból származik, és amelyet a másik Államban illetőséggel bíró személynek fizetnek, csak ebben a másik Államban adóztatható, ha ez a személy a licenrdíj haszonhúzója.

2. Az államok illetékes hatósági kölcsönös egyetértéssel rendezik azt, hogy az az Állam, amelyből a licenrdíj származik, milyen módon mond le az adóztatásról....

Forrás: 10/1988. (III. 10.) MT rendelet. Egyezmény a Magyar Köztársaság Kormánya és a Holland Királyság Kormánya között a kettős adózás elkerülésére és az adóztatás kijátszásának megakadályozására a jövedelem- és a vagyonadók területén.

Magyarország esetében a kettős adóztatás elkerülése az alábbiak szerint történik:

a, amennyiben a Magyar Köztársaságban illetőséggel bíró személy olyan jövedelmet élvez, vagy olyan vagyona van, amely az Egyezmény értelmében a Kazah Köztársaságban adóztatható, a Magyar Köztársaság a b)-c) pontok rendelkezéseinek fenntartása mellett ezen jövedelmet vagy vagyont mentesíti az adóztatás alól.

b, amennyiben a Magyar Köztársaságban illetőséggel bíró személy olyan jövedelemtétteleket élvez, amelyek a 10-12. Cikk rendelkezéseinek értelmében Kazahsztánban adóztathatók, a Magyar Köztársaság megengedi az e jövedelmekre kivetett adó összegéből a Kazahsztánban fizetett adónak megfelelő összeg levonását. Az ilyen levonás azonban nem haladhatja meg a levonás előtt kiszámított adónak azt a részét, amely a Kazahsztánból élvezett ezen jövedelemre vagy vagyonra esik.

Forrás: 1999. évi XIV. törvény. Egyezmény a Magyar Köztársaság és a Kazah Köztársaság között a kettős adózás elkerülésére és az adóztatás kijátszásának megakadályozására a jövedelem- és a vagyonadók területén. 23. cikk A kettős adóztatás elkerülése

Nemzetek eltérő adózási gyakorlata

A nemzetközi gazdasági kapcsolatok következtében nem csak a kettős adóztatás lehetősége áll fenn (ami adóhátrányt jelent), hanem a különböző országok eltérő adórendszerei adócsökkentési lehetőségeket is rejtnek magukban, melyeket a nemzetközi vállalatok tudatos adótervezéssel igyekeznek kihasználni. Az egyes államok oldaláról ez aluladóztatási problémát jelent, részben az egyes vállalkozások egyenlőtlen terhei, részben az adóhátrány okozta problémák oldaláról.

Az országok adózási gyakorlatában jelentős különbségeket találhatunk, az eltérések szintjei a következők:

- Adott állam milyen elvek alapján (székhely vagy nemzetiségi elv; univerzalitás vagy területiség elve; eredet vagy célország elve), milyen körben érvényesíti adóztatási igényét.
- Adott országon belül a települések, régiók adókivetési jogosultsága. Adóztatási hatáskörök.
- Adófajták, adónemek.
- Adóalap számításának módja (számviteli rendszerek különbsége).
- Jogszabályokban előírt adókulcsok.
- Főszabály alóli kivételek, kedvezmények.
- Adó megfizetésének módja.
- Egyéb jogszabályi előírások, pl. transzferárra vonatkozó szabályok.
- Jogi eljárások, behajtás, szankciók.

Legáltalánosabb adófajták a jövedelmet terhelő adók (társasági adó, személyi jövedelemadó) a vagyonadó, és a forgalmat terhelő adók. Világviszonylatban a leginkább terjedő adótípusok az hozzáadott érték adó és a fogyasztási adó, melyet a világ 141 országában alkalmaznak, és sok helyen tervezik a bevezetését. Indiában például 2001-2005 között vezették be a hozzáadott

érték adót (12,5%, kiemelt termék körre 4%) amely az indiai adózási rendszer elmúlt 50 évének legnagyobb változását jelentette. A különböző országok adóterhelésének megismeréséhez nem elegendő néhány kiemelt adónem vizsgálata, hanem a teljes adórendszer áttekintése szükséges. Ezt sok esetben megnehezíti az országon belül a különböző települések, régiók eltérő adókvetési jogosítványa és gyakorlata. Például az Amerikai Egyesült Államokban minden egyes állam önálló adótörvénnyel rendelkezik, melyek között jelentős eltérések vannak. Egyes államokban a települések kivethetnek jövedelmi, forgalmi és ingatlanadót is, míg más államokban csak az ingatlanadó kivetése megengedett, ugyanakkor egy államon belül is eltérnek a települések adózási gyakorlata. A vállalkozásoknak Kanadában is számolniuk kell a regionális adókkal a 38%-os általános szövetségi adó mellett, melynek mértéke 9,9% és 16% között változik.

2. táblázat. Társasági adó kulcsok a világban 2007 jan. 1.-én

0	0-19%	20%-29%	30% -
Anguilla	Bulgária (10%)	Ausztria (25%)	Ausztrália (30%)
Bahamák	Ciprus (10%)	Csehország (24%)	Angola (35%)
Bermuda	Chile (17%)	Dánia (28%)	Argentína (35%)
Britt Virgin szigetek	Guatemala (5%)	Dél-Afrika (29%)	Belgium (33%)
Egyesült Arab Emirátusok	Írország (12,5%)	Finnország (26%)	Brazília (34%)
Kajmán szigetek	Izland (18%)	Görögország (25%)	Egyesült Királyság (30%)
Marshall szigetek	Hong Kong (17,5%)	Hollandia (25,5%)	India (30%)
Mikronézia	Lengyelország (19%)	Horvátország (20%)	Indonézia (30%)
Nauru	Lettország (15%)	Izrael (29%)	Japán (30%)
Palau	Litvánia (15%)	Korea (25%)	Kanada (38%)
Turks & Caicos	Magyarország (16%)	Mexikó (28%)	Kína (30%)
Vanuatu	Montenegró (9%)	Németország (25%)	Libéria* (50%)
Wallis & Fortuna	Omán (12%)	Oroszország (24%)	Líbia* (40%)
	Palesztina (15%)	Portugália (25%)	Olaszország (33%)
	Románia (16%)	Szaud Arábia (20%)	Namibia (35%)
	Svájc (7,9%)	Szlovénia (23%)	Pakisztán (35%)
	Szerbia (10%)	Svédország (28%)	Peru (30%)
	Szíria (14%)	Törökország (20%)	Spanyolország (32,5%)
	Szlovákia (19%)	Vietnám (28%)	Szudán (40%)
	Üzbegisztán (10%)	Ukrajna (25%)	USA (35%)

*Sávós adózás van, megadott érték a legmagasabb kulcs

Forrás: Deloitte Corporate Tax Rates 2007.

A társasági adókulcsokat vizsgálva jelentős eltéréseket tapasztalhatunk a világban, 0%-tól, egészen a sávós adórendszer legmagasabb 50%-os kategóriájáig. Az adókulcsok önmagukban, csupán iránymutatást jelentenek, mivel a tényleges adóteher több tényező

függvényében alakul. Egyrészt a különböző vállalat típusokra eltérő szabályozások lehetnek érvényben, másrészt figyelembe kell venni a kivételeket, kedvezményeket. Például Pakisztánban a tőzsdei társaságokra: 35%, magán vállalatokra: 37%, bankokra: 38%, kisvállalatokra: 20%-os adókulcs volt érvényben 2007-ben. 2007-ben egyes országokban a külföldi vállalatokat magasabb adó terhelte, mint a hazai vállalatokat, pl. Omán (30%, 12%), India (40%, 30%), illetve Szaúd Arábiában csak a külföldi vállalatokat terhelte a 20%-os adókulcs, a szaudi tulajdonú vállalatoknak nem kellett adót fizetniük. Kínában 2007-ig a hazai és külföldi vállalkozásokat 30%-os központi és 3%-os helyi adó terhelte, ugyanakkor számos külföldi tulajdonú vállalat élvezett kedvezményeket (24%, ill. 15%). Az elfogadott adóreform értelmében Kínában 2008-tól általánosan 25%-os adókulcsot terveznek bevezetni néhány specialitással, például meghatározott high-tech vállalatok esetében a tervezett adókulcs 15%, illetve meghatározott alacsony profitú vállalkozások 20%-os kedvezményes mértéket alkalmazhatnak. Több országban alkalmaznak sávós adórendszert, pl. Indonézia, Korea, Libéria, Líbia. Ausztriában veszteség esetén is kell egy minimális adót fizetni. Az adómértékek folyamatosan változnak; 15 évvel ezelőtt Indiában a külföldi vállalkozások esetében az adókulcs 65% volt; de említhetnénk Finnországot is, ahol 1980-ban az 59%-os adókulcs 2007-re már 26%-ra lecsökkent. Az egyes adónemek vonatkozásában a tényleges adóteher megítéléséhez az adókulcsok ismeretén felül szükséges az adóalap számítási módjának az ismerete. 2007-ben csupán az Európai Unióban 27 féle módon számították a társasági adó alapját.

Adóparadicsomok

Az adóelkerülés jelensége már az ókorban megjelent, de tömegével a második világháborút követően jelentek meg az adóparadicsomok (tax haven - adómenedék), melyek az 1960-as és 1970-es években játszottak jelentős szerepet az adóelkerülésben. Az adóparadicsomok nem csupán adómentességet, vagy alacsony adózást nyújtanak, hanem szolgáltatásaikkal együtt adóbarát környezetet biztosítanak.

Adóparadicsomok legfontosabb jellemzői (Herich Gy. 2006. 146.o. alapján) a következők:

- Adózás: nincs vagy minimális a jövedelemadó fizetési kötelezettség.
- Biztonság: jogi garanciák. Politikai stabilitás.
- Diszkréció: a cég és tulajdonosainak adatait bizalmasan kezelik.
- Bürokráciamentesség.

- Rugalmasság: a cég vagyona könnyen, gyorsan, bármilyen célra felhasználható.
- Infrastruktúra (telekommunikáció, postai szolgáltatás, bankrendszer, közlekedés, szakértői háttér).

A világon több mint 50 adóparadicsom létezik. Vannak teljesen adómentes helyszínek (Bahamák, Bermuda, Kajmán-szigetek). Egyes államokban csak a helyben keletkező jövedelmet adóztatják meg, az itt bejegyzett cégek külföldi jövedelme adómentes (Libéria, Panama, Hongkong). Vannak olyan helyszínek, ahol a kettős adóztatást elkerülő egyezmények lehetőségét használják ki (Holland Antillák, Ciprus), illetve vannak speciális kedvezményeket nyújtó helyszínek (Svájc, Lichtenstein, Hollandia).

Az adóparadicsomok lehetőségeinek kihasználása végett évente több százezer off-shore céget alapítanak. **Off-shore cégeknek** azokat a vállalkozásokat nevezzük, melyek a bejegyzés szerinti országban nem végeznek gazdasági tevékenységet, tevékenységük külföldinek minősül.

Off-shore cégek

Az európai országok közül elsősorban a kisebb méretűek igyekeznek az offshore szabályokkal minél több céget becsalogatni. Hollandiában például majdnem 1200 nagyvállalat – köztük a Coca-Cola, az IKEA és a Nike – alapított holdingtársaságot kifejezetten adózási megfontolásokból. Ha ugyanis a hollandiai cég bocsát ki kötvényeket, majd az azokból befolyó összeget a más országokban lévő leányvállalatokhoz vagy központhoz utalja át, akkor megtakaríthatják a sok országban esedékes forrás- és egyéb adókat. Ennél is nagyobb haszonnal kecsegtet, ha a külföldi vállalat megvásárolja egy hollandiai „postafiókcég” részvényeit, és az abból befolyó osztalék segítségével kerüli meg – sokszor egy befektetési bank közbeiktatásával – a hazai nyereségadó-szabályokat.

Belgium már a hetvenes években bevezette a „koordinációs központ” intézményét, amelyet Horst Rättig, a PricewaterhouseCoopers jogi szakértője minden hasonló konstrukció atyjának nevez. A multinacionális konszernek ezekbe a központokba összpontosítják saját tőkéjüket, majd onnan osztják szét a világ különböző részeiben működő leányvállalatoknak. A belgiumi szabályoknak köszönhetően így az egész konszern finanszírozását adómentesen lehet megoldani. Az EU régóta igyekszik bezáratni ezt a kikaput, de 2010-ig biztosan megmarad a rendszer.

Forrás: Takács Gábor: Adóparadicsomok versenye 2007.

02.22.<http://vg.hu/index.php?apps=cikk&cikk=162758>

Bár az adóparadicsomok a multinacionális tőke adótervezésének egyik fontos eszköze, az utóbbi években sok vita bontakozott ki az adóparadicsomok és offshore cégekkel kapcsolatban, adócsalási és pénzmosási ügyekben. Az Európai Unió is tett néhány lépést az adóparadicsomok ellen, például "feketelistát" hozott nyilvánosságra a tagállamok

versenykorlátozó hatású adókedvezményeiről, magatartási kódexet adott közre, illetve igyekszik bevonni az adóparadicsomokat az adóharmonizációs folyamatokba.

II. Adózás az Európai Unióban

Az adóztatás joga a nemzeti kormányok kizárólagos hatáskörébe tartozik. Az EU maga nem adóztat. Az uniós adópolitika célja elősegíteni a négy szabadságelv érvényesülését (árak, szolgáltatások, tőke, munkaerő szabad áramlása), közelíteni egymáshoz a versenyfeltételeket, korlátozni az adóversenyt. A nemzetek adójogi autonómiáját az is megerősíti, hogy adóügyi kérdésekben csak a tagállamok egyetértésével lehet döntést hozni. Az EU „adójoga” alapvetően irányelv vagy ajánlás formájában meglévő jogi halmaz.

EU adójog forrásai

Elsődleges jogforrások: az alapítói szerződés, ennek kiegészítései, módosításai, illetve az új tagállamok csatlakozási okmányai. Az alapszerződések közül a legnagyobb jelentősége a **Római szerződésnek** van, melyben deklarálják az adózási semlegesség követelményét, és az adózási diszkrimináció tilalmát. Az egyenlő elbánás elve azt mondja ki, hogy a hazai termékek nem élvezhetnek adópreferenciákat a más tagállamokból származó termékekkel szemben. A hátrányos megkülönböztetés tilalma szerint a tagállamok sem közvetlenül, sem burkoltan nem vethetnek ki magasabb adót más tagállamból származó termékekre, mint a hasonló hazai termékekre vonatkozó adó mértéke. A Római szerződés kitér továbbá az adó visszatérítés, export-import szabályozás, és a közvetett adók harmonizációjára.

Másodlagos jogforrásnak tekintünk minden olyan irányelvet (ezek meghatározzák a célokat, de a módszerek és eszközök tekintetében a tagországok szabadon dönthetnek), rendeletet (ezek kötelező erejű, valamennyi tagállamban közvetlenül alkalmazandók), határozatot (kötelező erővel bírnak azon személyek tekintetében, akiket címzettként jelölnek meg), állásfoglalásokat és ajánlásokat (nem bírnak kötelező erővel), melyeket az adóharmonizáció érdekében elfogadtak.

Hozzáadott érték típusú forgalmi adó harmonizációja

Az egységes piac megfelelő működéséhez szükség van a tagállamok adózási gyakorlatának bizonyos fokú harmonizálására. A legmagasabb szintű harmonizáció a hozzáadott érték típusú forgalmi adózásban valósult meg, melyet irányelvekkel szabályoznak, az úgynevezett 6., 8., és 13. áfai irányelvekkel. Az áruforgalom adóztatása 1993. előtt a célország elvét követte, tehát az exportált javakat a rendeltetési, cél-országban adóztatták meg, és az eredet szerinti országban az export adómentességet élvezett. A határellenőrzések 1993-as megszűnésével problémássá vált ennek az elvnek a további alkalmazása. Az EU célkitűzésként az eredet (származási ország) szerinti elv alkalmazását fogalmazta meg; ebben a rendszerben az értékesítő oldaláról nem lenne különbség, hogy belföldi vagy EU-n belüli értékesítést hajt végre, ugyanolyan módon hárítana át adót a más tagállamban honos vásárlókra, és a saját országa adómértékét számítaná fel az árban. A célország elvéről a származási ország elvére történő áttérésnek számos akadálya van, többek között az áfa kulcsok jelentős eltérései azt okozhatják, hogy a termelést oda vinnék, ahol alacsonyabb az áfa, illetve ki kell alakítani az áfa bevételek tagállamok közötti elosztásának módját. Az átállás nehézségei végett átmeneti időszakot terveztek 1993 és 1996 közé, de még 2007-ben is a kialakított átmeneti szabályok vannak érvényben némi módosítással. Csupán a szóhasználat változott, „átmeneti áfa-rendszer” helyett, „jelenlegi áfa rendszert” emlegetnek. A jelenlegi rendszerben a magánszemélyek más tagállamokban végzett vásárlásaira általában ugyanazok a szabályok érvényesülnek, mint a belföldi vásárlásokra (eredet szerinti adózás). Néhány kivétel található, pl. új gépkocsik beszerzésére, és a katalógus-áruházak termékadásaira bizonyos értékhatár felett a célország szerinti adózás alkalmazandó.

Nemzetközi internetes értékesítés

Ha egy magyar adóalany interneten keresztül értékesít Ausztriába is, és Szlovákiába is, akkor az osztrák szállításokra vonatkozóan 100 ezer euró felett, míg szlovák viszonylatban 35 ezer euró felett kötelező az osztrák, illetve a szlovák adó-mértéket alkalmaznia és adófizetési kötelezettségét az osztrák, illetve a szlovák adóhivatal felé rendeznie. Adott értékhatár alatt alkalmazható az eredet ország elve.

Forrás: Az adózásban bekövetkező változások (2004. márc. 24.)
<http://www.mfa.gov.hu/NR>

Amennyiben a termelő/értékesítő saját maga juttatja el a terméket a külföldi magánszemélyeknek más tagállamokba, akkor a célország elvét kell alkalmazni. Adóalanyok közötti ügyletek esetében általában még a régi rendszer érvényesül, a célország elvét alkalmazzák.

ÁFA ügyletek

„Ha egy osztrák gyártó ad el egy olasz kereskedőnek, az osztráknak honi áfa-fizetési kötelezettsége nincs, de visszaigényelheti a saját beszerzéseiben kifizetett osztrák áfát, az olasz kereskedő pedig önbevallással rendezi az adott vásárlásra az olasz áfa-törvény szerint előírt adót, és ugyanezen bevallásban vissza is igényelheti azt, hiszen amikor továbbadja majd Olaszországban a jószágot, árrésével növelten újra adófizetési kötelezettsége keletkezik.”

Forrás: <http://www.euvonal.hu/index.php?op=gazdasag&id=65>

A tagállamok megállapodtak abban, hogy a legtöbb áru és szolgáltatás esetében az alkalmazott hozzáadottérték-adó kulcs nem lehet 15%-nál alacsonyabb, felső határértékben nem állapodtak meg, így továbbra is jelentős eltérések állhatnak fenn. Az általános ÁFA kulcs mellett egy vagy két legalább 5%-os kedvezményes kulcs alkalmazható, illetve kötelező tárgyi mentességet élveznek bizonyos tevékenységek (lásd 6. áfa irányelv F melléklete). A 6. áfa irányelv H melléklete meghatározza a kedvezményezhető csoportok körét (pl. élő állatok, növények értékesítése; vízellátás; közegészségi termékek; személyszállítás; múzeum, mozi, színház belépőjegyek; írói jogdíj stb.), de nincsenek kötelező szabályok. Magyarországon 2010-ig öt százalékos kedvezményes áfa kulcs terheli a magánlakások felújítását, az otthoni ápolást, valamint a kisebb javítási szolgáltatásokat is, a 6. áfa irányelv K mellékletének (munkaerő-igényes szolgáltatásokra vonatkozó kedvezményes adómérték alkalmazhatóságáról) megfelelően.

Szükséges megemlíteni a különleges adómegállapítási módokat. Különböző kedvezmények nyújtható a kisvállalkozások, a mezőgazdasági kistermelők számára, illetve az utazási irodák és hasznáلتcikkék, régiségek, műalkotások kereskedelme esetében az árrés szerinti adózás alkalmazható.

3. táblázat. Hozzáadott érték típusú forgalmi adó %-ban az Európai Unióban 2004-ben

	Normálkulcs	Kedvezményes kulcs	Extra kedvezményes	Átmeneti kedvezményes
Ausztria	20	10/12		
Belgium	21	6		12
Ciprus	15	5		
Cseh Köztársaság	22	5		
Dánia	25	-		
Észtország	18	5		
Finnország	22	8/17		
Franciaország	19,6	5,5	2,1	
Görögország	18	8	4	
Hollandia	19	6		
Írország	20	12,5	4,2	12,5
Lettország	18	9		
Litvánia	18	5/9		
Luxemburg	15	6	3	12
Magyarország	25	5/15		
Málta	15	5		
Nagy-Britannia	17,5	5		
Németország	16	7		
Olaszország	20	10	4	
Portugália	17	5/12		
Spanyolország	16	7	4	
Svédország	25	6/12		
Szlovákia	19	-		
Szlovénia	20	8,5		

Forrás: Herich Gy. (2006) 330.o. alapján

Jövedéki adó harmonizációja

A közösségi jövedéki adó szabályozás vonatkozik az adószervezetre (termékkörökre és mentességekre), a minimális adókulcsokra, illetve a tagállamok közötti termékmozgásra. Főszabályként a célország elve érvényesül, tehát a terméket abban az országban adóztatják, annak adómértéke szerint, ahol azt felhasználják. Jövedékadó köteles fő termékcsoportok: alkoholtermékek, ásványolaj és dohánytermékek. A jövedékadók minimum értékének meghatározása nem érte el a kívánt harmonizációs hatást, a tagállamok között óriási

különbségek vannak. EU felmérés alapján² a minimális és maximális adómértékek különbsége 1100%, például a borra alkalmazott adó összege 0 és 273 euró között van, a pezsgőre hektoliterenként 0 és 546 euró között. Javaslatként felmerült a minimális adómérték meghatározása mellett a maximális érték rögzítése is, illetve a minimális adómértékek inflációnak megfelelő kiigazítása folyamatosan tárgyalás alatt van.

A jövedéki adó mellett az egyes tagországokban úgynevezett nemzeti fogyasztási adót is vetnek ki, de az ebből származó bevételek igen alacsonyak, és valószínűleg fokozatosan meg fognak szűnni.

Közvetlen adózás az EU-ban

A közvetlen adózás (társasági és személyi jövedelemadó) harmonizációja a tagállamok ellenállása miatt nem valósulhatott meg, jelentős eltérések vannak a tagállamok között.

Néhány részterületen létezik közösségi szabályozás:

- átalakulási irányelv (90/434/ EGK irányelv)
- anya- és leányvállalati irányelv (90/435/ EGK irányelv)
- kamat és jogdíj irányelv (03/49/ EGK irányelv)
- arbitrációs egyezmény
- magatartási kódex

A közösségi harmonizáció folyamatban van az alábbi területeken: anya és leányvállalatok közötti veszteség elszámolása, Unión belüli közös konszolidált társaságiadó-alap kialakítása.

Az **átalakulási irányelv** lehetőséget biztosít arra, hogy a szervezeti átalakulás során a jogutódlást folytonosnak tekintsék, ezáltal a befektetéseken keletkező tőkenyeresség adóját annak realizálásáig elhalasszák; a céltartalék, a működési és tőke értékvesztés átvihető; az értékcsökkenés elszámolása folyamatos. Az irányelv célja az, hogy az átalakulás, eszközátruházás vagy részvéncsere adózási szempontból ugyanolyan megítélés alá essen, mintha a tranzakció csupán egy tagállamot érintene.

A kedvezményezett akvizíciós műveleteknek hat kategóriája van: (Deák D. 2006. 280.o.)

- szervezeti átalakulás beolvadás útján

² Forrás: Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2007. máj. plenáris ülés, tárgy: javaslat tanácsi irányelvre az alkohol és alkohol tartalmú italok jövedékiadó-mértékének közelítéséről szóló 92/84/ EGK irányelv módosításáról. http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/hu/oj/2007/c_175/c_17520070727hu00010007.pdf

- szervezeti átalakulás összeolvadás útján
- szervezeti átalakulás 100%-os leányvállalat beolvasztása útján
- szervezeti átalakulás szétválás vagy kiválás útján
- vállalati fiókok átadása részvények megszerzése ellenében
- részvénytársaság (exchange of shares, az átvevő vállalat saját részvényeivel finanszírozza az ügyletet)

A kedvezmények érvényesítésének feltétele, hogy az átvevő társaság az ellenértéket részesedések átadásával egyenlítsse ki (kivétel: a névérték 10%-nak erejéig készpénzzel is kiegyenlíthető.) Amennyiben az átadandó fióktelep is másik tagállamban található, akkor a forrásországnak kell az adóhalasztást engedélyeznie.

Fióktelep apportálása

„Ha egy német társaságnak van egy fióktelepe Franciaországban, amelyet oly módon apportál egy francia vállalatba, hogy a francia társaságban a fióktelep felértékelt vagyonának megfelelő részesedést szerez, akkor Franciaországnak, mint forrásországnak halasztást kell engednie a fióktelepnél keletkező tőkenyereségre egészen addig, amíg a francia társaságban az apport során megszerzett részesedést a tulajdonos német társaság nem értékesíti, Németországnak pedig mentesítést kell engednie a belső jogrendjével összhangban a francia fiók felértékelődéséből származó nyereségre.”

Forrás: Deák D. 2006. 283.old.

Any- és leányvállalati irányelv az osztalékadózás szabályaira tartalmaz előírásokat, célja a kettős adózás elkerülése. A leányvállalat nyereségét annak tevékenysége helyén kell megadóztatni; az anyavállalat országa erre az adózott nyereségre további adót nem vethet ki (mentesítés alkalmazása), vagy a külföldön megfizetett adót be kell számítani az anyavállalat adójába. A külföldről kapott osztalék, vagy egyéb nyereségfelosztás a második adózás alól vagy mentességet élvez, vagy adó beszámítást kell alkalmazni. Az irányelv tiltja, hogy a külföldre fizetett osztalékokra külön forrásadót vessenek ki.

Kamat és jogdíj irányelv célja, hogy a kapcsolt vállalkozások között történő kamat- és jogdíj-fizetés során a forrásországban ne lehessen adót felszámítani. Az irányelv csak a tagállamok közötti kapcsolatra terjed ki, illetve fenn kell állnia legalább 25%-os közvetlen vagy közvetett részesedésnek a vállalatok között. (Magyarországon szélesebb körben alkalmazzák ezt az irányelvet, 2004-től minden külföldre irányuló kamat és jogdíj mentes a forrásadótól.)

Az **arbitrációs egyezmény** nemzetközi közjog hatálya alá tartozó multilaterális egyezmény, amely az irányelvekhez képest gyengébb harmonizációs eszköz. „Az egyezmény alapelve, hogy amennyiben a kapcsolt vállalkozások kereskedelmi vagy pénzügyi kapcsolataikban nem a független vállalkozásokra jellemző feltételeket alakítanak ki, akkor az a nyereség, amely független vállalkozások közötti ügyletek esetén az egyik vállalkozásnál keletkezett volna, de az alkalmazott feltételek miatt nem ennél a vállalkozásnál keletkezett, úgy azt ennek a vállalkozásnak a nyereségébe kell beszámítani és megfelelően adóztatni.” (Rácz I. 2002. 230.o.)

A jogharmonizáció gyenge formájának tekinthető a nyereség adóztatására vonatkozó, 1997-ben elfogadott **Magatartási Kódex** (Code of Conduct), amely nem minősül kötelező érvényű megegyezésnek. Az aláíró tagállamok vállalták, hogy tájékoztatják egymást a Kódex hatálya alá tartozó adóügyi jogszabályaikról és eljárásaikról; jövőbeli adópolitikájuk kialakítása során figyelembe veszik a kódexben megfogalmazott elveket, nem vezetnek be a kódex értelmében károsnak minősített adóügyi intézkedéseket; illetve felülvizsgálják a hatályos nemzeti jogszabályaikat. (Az Európai Unióban 1984. és 2005. között az átlagos nyereség adókulcs 50%-ról 30,4%-ra csökkent, ugyanakkor még 2007-ben is jelentős különbségek tapasztalhatók a társasági adókulcsok terén. Belgiumban és Olaszország 33%-os, Egyesült Királyságban 30%-os adókulcs, míg Cipruson 10%, Írországból 12,5%, Lengyelországban 19%-os adókulcs volt érvényben 2007-ben. A társasági adókulcsokban mutatkozó különbségeket lásd 2. táblázat.)

Az **anya és leányvállalatok közötti veszteség elszámolására** még csak irányelv javaslat létezik. A veszteség elszámolásnak két alapvető módszere létezik a beszámítási és levonási. Beszámítási esetén az adóköteles jövedelmeket összevonják, majd a kiszámított adóba beszámítható a külföldön megfizetett adó. Leányvállalatok esetében csak a levonási módszer alkalmazható, ebben az esetben a külföldi leányvállalat veszteségei adóalapot csökkentő tételként vehetők figyelembe, viszont ha az elszámolást követő 5 évben nyereséget termel a külföldi leányvállalat, akkor a nyereséget vissza kell pótolni, hozzá kell adni a hazai vállalkozás adóalapjához. Az irányelv javaslat szerint legalább a leány-anya viszonyban legalább 75%-os részesedés lesz szükséges a kedvezmény igénybevételéhez.

Precedensítélet a társasági adózásban

A Marks & Spencer az egyik legnagyobb ruházati, élelmiszer- és háztartási cikk kiskereskedelemmel, valamint pénzügyi szolgáltatások értékesítésével foglalkozó brit társaság, amely számos leányvállalatot tartott fenn Nagy-Britanniában és más tagállamokban. A vállalat cégcsoport-kedvezmény engedélyezését kérte a brit adóhatóságoktól, a belgiumi, németországi és franciaországi leányvállalatainál keletkezett veszteségek elszámolása céljából. A vonatkozó brit jogszabályok lehetővé teszik, hogy az ugyanazon cégcsoporthoz tartozó belföldi illetőségű társaságok egymás között elszámolják nyereségüket, illetve veszteségüket, azonban ez nem lehetséges abban az esetben, ha a veszteségek olyan leányvállalatoktól származnak, amelyek székhelye nem Nagy-Britanniában található, és ott gazdasági tevékenységet nem végeznek...

Mivel a cég a kért kedvezményt nem kapta meg, ezért bírósághoz fordult, amely előzetes döntéshozatali eljárás keretében kikérte az Európai Bíróság véleményét. A Bíróság szerint a brit szabályozás korlátozza a letelepedés szabadságát, mert a brit jogszabály eltérő adójogi elbánást valósít meg a belföldi, illetve a külföldi illetőségű leányvállalatoknál keletkezett veszteség tekintetében, s ezáltal akadályozza az anyavállalatot attól, hogy más tagállamokban leányvállalatokat alapítson...

Következésképpen, ha valamely tagállamban a belföldi illetőségű anyavállalat bizonyítja, hogy más tagállamokban levő leányvállalatai veszteségét e leányvállalatok illetősége szerinti államában nem számolták el, és azokat nem is lehet elszámolni, a letelepedés szabadságába ütközik annak kizárása, hogy e tagállamban az anyavállalat levonja adóköteles eredményéből a külföldi illetőségű leányvállalatánál keletkezett veszteséget. Az ítélet nyomán a Marks & Spencer 44 millió eurós követeléssel léphet fel a brit adóhatósággal szemben.

Forrás: Precedensítélet a társasági adózásban, 2005. december 14. – EU vonal

http://misc.meh.hu/binary/7551_051214_31.pdf

Az Unión belül egyeztetések folynak a **közös konszolidált társaságiadó-alap** (Common Consolidated Corporate Tax Base, CCCTB, magyar rövidítés: „KKTA”) kialakításáról. A tervek szerint a több tagállamban működő cégeknek választási lehetőséget adnának, vagy az eddigi eljárás alapján, továbbra is az érintett országok nemzeti előírásait alkalmaznák az adóalap kiszámítása során; vagy egy egységes uniós formulát alkalmaznának. Ez utóbbi esetben valamennyi európai részlegüket egyetlen egységként kezelnék, egy konszolidált adóalapot kellene meghatározni a vállalatcsoport egészére, kiszűrve a vállalatcsoporton belüli tranzakciókat. Ezt a konszolidált adóalapot osztanák szét egy meghatározott mechanizmus segítségével azon tagállamok között, ahol a vállalatcsoport az adott évben aktív tevékenységet folytatott, a tényleges adózás pedig ezen országok adókulcsai alapján történne. A javaslat tervezett hatályba lépése 2010, de többségben 2015-ös bevetetést tartanak valószínűnek.

III. Adótervezés³

Az adótervezés olyan tevékenység, amely az üzleti, pénzügyi és jogi tervezéssel szerves egységben fejt ki hatását, és azt a célt szolgálja, hogy egy vállalat, illetve vállalatcsoport működését és finanszírozását az adóteher szempontjából optimalizálja (Galántainé 2005. 15.o.). Szinte minden üzleti döntés befolyásolja az adóterhet, így az adótervezést nem lehet elválasztani a vállalati tervezéstől. A vállalatnak joga van olyan törvényes megoldást választani, amelyik csökkenti az adóterhet; az adóelkerülésre való jogot mind a hazai, mind a nemzetközi joggyakorlat elismeri. Ugyanakkor nem szabad megfélekezni a törvényesség betartásáról. Az adómegkerülés és adócsalás közötti különbség gyakran nehezen határozható meg. „Az adócsalás akkor bizonyított, ha az ügyletnek nincs valós gazdasági tartalma, illetve nem mutatható ki gazdasági ésszerűség, csak az adómegkerülés, mint cél” (Herich Gy. 2007. 20.o.) Adótervezés során az adóoptimalizáció mellett az adókockázat csökkentése is a cél. Az adókockázat annak valószínűsége, hogy az eseménynek az adóalany számára negatív következményei lesznek, vagy lehetnek, amely alapvetően abból adódik, hogy az adóhatóság másképp minősít eseményeket, mint amivel az adóterv számol. (Herich Gy. 2007. 193.o.)

A nemzetközi adótervezés lépései a következők Herich Gy. (2007. 25. o.) alapján:

- A vállalati életciklus megtervezése (vállalati struktúra kialakítása, vállalati formák meghatározása, a vállalati struktúra szükséges átalakítása, a vállalat felszámolása).
- Adóalap tervezés (finanszírozási politika, elszámolóárak, allokáció, rejtett tartalékok feltárásának elkerülése, fogalmi adózási döntések, értékelési politika, veszteség tervezése).
- Adómérték tervezése (nyereségrealizálás helyének tervezése, konszolidáció, adókedvezmények, támogatások tervezése)
- Az adófizetés időzítésének tervezése.

Az adótervezés összetett feladatot jelent. Szemléltetésképpen, amikor egy vállalat országhatárt átlépő tevékenységet végez, és a tevékenysége jellegéből adódóan fontos az állandó jelenlét (nem elegendő a képviselői iroda működtetése, melynek tevékenysége általában reklámra, információszolgáltatásra, piaci elemzésekre terjed), akkor el kell döntenie, hogy tevékenységét fióktelepen vagy leányvállalaton keresztül kívánja végezni. A döntés során mindig a vállalat teljes életpályáját kell vizsgálni (alapítás, működés, forráskivonás). Az

³ Az alfejezet megírása során nagymértékben támaszkodtunk Herich Gy. 2007. Nemzetközi adótervezés című könyvére.

alapítás során figyelembe kell venni az alapítással kapcsolatos adókat, illetékeket. Sok országban a telephely létrehozással kapcsolatban nem merülnek fel adók, illetékek; leányvállalat alapítása esetében a társasági szerződés, a bejegyzés díja mellett a törzstőkére is külön adó/illetékfizetési kötelezettség van. (A cégbejegyzési illeték mértéke 0,1-2% között mozog, legmagasabb Svájcban és Magyarországon.) Adótervezési feladatot jelent az optimális törzstőke méretének meghatározása, az eszköz átadás módjának kidolgozása. Telephely esetén a használatra történő eszköz átadás nem jelent vagyonátadást, így nem kell nyereségrealizálással számolni. Telephely esetén a nyereség és a vagyon korlátozottan, leányvállalatok korlátlanul adókötelezettek. A működés adóhatásának elemzése során leglényegesebbek a nyereségadó, jövedelemhez és vagyonhoz kötött adók, helyi és forgalmi adók figyelembe vétele. Érdeemes odafigyelni arra, hogy van-e kettős adóztatás elkerüléséről szóló egyezmény az érintett államok között, illetve arra, hogy egyes országok (pl. Németország) az alacsony adóterhű országokba történő befektetés jövedelmét az ellenőrzött külföldi társaságokra vonatkozó szabályozás alapján otthon is megadóztatják. A finanszírozás megtervezése is fontos kérdést jelent. A legtöbb országban nem ismerik el a vállalat saját telephelyének nyújtott hitelt, ugyanakkor a vállalat finanszírozási terhe arányosan megosztható a vállalat és a telephelye között. A tőkefinanszírozás során az a cél, hogy az idegen tőkéből történő finanszírozás kamata a magas adóterhelésű országok vállalkozásinál jelenjen meg, az alacsony adóterhelésű környezetben saját forrásból célszerű befektetni.

Luxemburg a pénzügyi cégek paradicsoma

Napjainkban, a közvetlen ingatlan- és cégeladások jelentős hányada részvény vagy törzstőke adásvétel formájában valósul meg: azaz a vállalkozás vagy az ingatlan tulajdonjogát megtestesítő cégek eladását jelenti. Ezekhez a tranzakciókhoz Luxemburgban páratlanul kedvező feltételeket találunk. A luxemburgi cégalapítás mellett szól a kiszámítható adótervezés lehetősége is... Luxemburgban a nyereségadó általános kulcsa 30%. Ugyanakkor ennél sokkal kedvezőbben adóznak a meghatározó tulajdoni hányadból származó jövedelmek (értsd: a leányvállalatoktól származó nyereség és tőkejövedelmek). Gyakorlatilag adómentes a meghatározó részesedésből származó nyereség, ha a Luxemburgi anyavállalat (SOPARFI) a leányvállalat legalább 10 százalékanak tulajdonosa legalább egy 12 hónapig. Ez a feltétel az osztalék kifizetését követően is teljesíthető... Ehhez hasonlóan, a leányvállalat értékesítéséből származó árfolyamnyereség is adómentesen realizálható, ha a leányvállalat legalább 10 százalékos tulajdonjogát legalább 12 hónapig a luxemburgi holding cég gyakorolja.

Forrás: Luxemburg a pénzügyi cégek paradicsoma 2007. 03. 06

Guy Hornick és Michael Probst, a luxemburgi BDO Compagnie Fiduciaire S.A. vezető munkatársai

http://www.napi.hu/default.asp?cCenter=article.asp&nID=325440#Scene_1

A székhelyválasztás a holdingok tervezésének is a legfontosabb lépése. A székhelyválasztásnál mérlegelni kell a korábban felsorolt adótervezési tényezőket: alapítás költségei; van-e lehetőség úgy részesedés átadására, hogy a rejtett tartalékok ne kerüljenek adózásra; van-e kettős adóztatás elkerüléséről egyezmény; továbbá lehetséges-e az akvizíciók hatékony finanszírozása, adott-e nyereségkiegyenlítési, adóbeszámítási, veszteség konszolidálási lehetőség. Adózási szempontból a holdingvállalat székhely kiválasztásánál a cél lehet a jövedelemadó átszervezés, a jövedelemátalakítás, nyereségtrezor, bevételallokáció stb. Az adótervezés dinamikus folyamat, fontos mérlegelni hogy az esetleges adókedvezmények hány évig állnak fel, milyen változások várhatóak az adópolitikába. Az adótervezést nem csak a vállalkozás, hanem a tulajdonos nézőpontjából (adóbeszámítás, osztalékfizetés feltételei) is mérlegelni kell.

A multiknak hazánk is vonzó

Bár kevesen tudják, Magyarország is fontos szerepet tölt be a nemzetközi adótervezésben. A magyar adótörvények lehetővé teszik, hogy a multinacionális vállalatok az itt alapított cégüket beépítsék struktúrájukba, amivel a nagy forgalmuk mellett jelentős adóelőnyhöz tudnak jutni.

„Tapasztalatok szerint Magyarország például jó holdingország, a mintegy 61 aláírt kettős adóztatást elkerülő egyezményével. A közeljövőben ugyanakkor az úgynevezett „migrált társaságok” alkalmazása lesz elterjedt, amelyeknél a bejegyzés helye és az adóilletőség helye két különböző országban van.” – mondta el dr. Kövesdy Attila a Deloitte Zrt. üzletágvezetője. Egy ilyen migrált társasággal akár azt is elérhetjük, hogy egyik állam sem adóztatja a céget: a székhely országában azért nem, mert nem ott jelentkezett be az adóhivatalhoz, a másik országban pedig azért nem, mert külföldön végez tevékenységet és bevételét nem is utalja oda.

Forrás: Nagy Sándor: Hogyan ne fizessünk adót? FigyelőNet 2008. január 31
http://www.fn.hu/cimoldal/20080130/hogyan_ne_fizessunk_adot/

Az adóalaptervezés egyik kiemelt területe a transzferárazás kérdése, melyet fontossága és összetettsége miatt a következő alfejezetben tárgyalunk részletesen.

Transzferárazás

A transzferár, vagy elszámoló ár, az az ár, amelyen a vállalat termékeit, szolgáltatásait, vagy immateriális javait nyújtja egy kapcsolt vállalkozásnak. „Kapcsolt vállalkozás az a vállalkozás, amely közvetve vagy közvetlenül részt vesz a másik vállalkozás menedzsmentjében, irányításában vagy tulajdonlásában, vagy ha ugyanaz a személy vesz rész közvetlenül vagy közvetve mindkét vállalkozás menedzsmentjében, irányításában vagy tulajdonosai közt (azaz közös irányítás alatt állnak)” (Heirich R. 2006. 166.old.) Tehát kapcsolt vállalkozási viszony áll fenn az anya és leányvállalatok, a közös vezetésű vállalkozások, társult vállalkozások között.

A multinacionális vállalatok transzferárazási rendszere egyaránt szolgálhat külső és belső célokat. Külső célként jelentkezik a vállalatcsoport szintű adóoptimalizáció, az árfolyamváltozásból adódó kockázat csökkentése. Mivel a transzferárazási rendszer lényeges hatást gyakorol a külföldi leányvállalatoknál kimutatott nyereség szintjére, ezért számításba kell venni a vállalati teljesítmény megítélésénél, fontos szerepet tölthet be a vezetők motiválásában, és a célok harmonizációjában. A transzferár képzési célok konfliktusba kerülhetnek egymással. Például az a transzferár, amelyik a vállalatcsoport szintjén a jövedelemadó fizetési minimumhoz vezet, mesterségesen magas nyereséget mutat ki az adóparadicsomokban működő leányvállalatoknál, míg a magas jövedelmi adóval rendelkező országokban működő leányvállalatoknál alacsony szintű nyereség kimutatásához vezethet. A legtöbb multinacionális vállalatnál az adózási szempontot fontosabbnak tekintik, mint a vállalatcsoporton belüli teljesítménymérési és motivációs célokat, így a transzferárazás célja a globális adófizetési kötelezettség minimalizálása lesz. Jelen fejezet nem foglalkozik a transzferárak motivációs hatásával (lásd például Kaplan R. S – Atkinson A. A. 2003. 405-421.old), ugyanakkor nem szabad megfeledkezni arról, hogy a transzferárak gazdasági döntések alapjául is szolgálhatnak. A leányvállalatok, illetve menedzsereik teljesítményének értékelése során tisztában kell lenni az alkalmazott transzferár képzési rendszer logikájával és céljával. Wagdy M. A el al. (2005) azt javasolja, hogy a menedzserek értékelése során szűrjék ki az általuk nem kontrollálható, nem befolyásolható tényezőket. Kaplan R. S – Atkinson A. A. (2003) szerint a vállalatok azért nem alakítanak ki kettős transzferárazási rendszer (egyet adózási célja, egyet motivációs célra), mivel a kettős elszámolási rendszer léte felkeltette az adóhatóságok figyelmét, és a transzferárakat végül a vállalatcsoporton belül alkalmazott árakhoz kellett igazítani. A fejezetben továbbiakban a transzferárazási rendszert befolyásoló

kettős hatással foglalkozunk: hogyan lehet minimalizálni a vállalatcsoport szintű adókötelezettséget amellet, hogy a vállalatcsoport megfeleljen a transzferár képzési szabályoknak, tehát minimalizálja az adókockázatot.

Az Ernst & Young 2007-es nemzetközi felmérése azt mutatta, hogy adózási szempontból a transzferár képzés jelenleg is fontos, de az elkövetkezendő években kritikus tényezővé fog válni a multinacionális vállalatok számára.⁴ A nemzetközi transzferár tudatos kialakítása (manipulálása) a vállalatoknak az alábbi előnyökkel járhat (Hill C. W. 2003. 665. old. alapján):

- Az adókötelezettség csökkenthető azáltal, hogy a transzferáron keresztül jövedelemátcsoportosítást hajtanak végre a magas adózású országokból az alacsony adózású országokba.
- A vállalat csökkentheti az árfolyamkockázatát azáltal, hogy a transzferáron keresztül tőkét von ki azokból az országokból, ahol jelentős valuta leértékelés várható.
- Transzferáron keresztül lehetséges tőke kivonás azokból a leányvállalatokból, ahol a befogadó ország szabályozása korlátozza, vagy megakadályozza a tőke kivonás egyes formáit, például az osztalékfizetést.
- Amennyiben az importot alacsony transzferáron számolják el, az csökkenti a vámterheket is.

A transzferárakon keresztüli jövedelemátcsoportosítás, és ezáltal az adóelkerülés problémáját felismerték a kormányzatok, ennek „megakadályozását” szolgálja a transzferár szabályozás. Az OECD modellegyezmény kapcsolt vállalkozásokkal foglalkozó 9. cikkelye kimondja, hogy amennyiben a kapcsolt vállalkozások egymás közötti gazdasági kapcsolataikban nem úgy járnak el, mintha független felek lennének, akkor az ilyen okok miatt keletkező eredményt korrigálni kell. Az Ernst & Young (2007) említett felmérésében a válaszadó multinacionális vállalatok 52 százaléka esett át transzferár ellenőrzésen 2003 és 2007 között, és 78 százalékuk szerint az elkövetkezendő két évben valószínűsíthető transzferár ellenőrzés.

⁴ Az Ernst & Young 2007-ben 24 országban, 850 multinacionális vállalat körében végzett felmérést a vállalatok transzferár képzési szokásáról. A megkérdezett multinacionális vállalatok 40%-a a legfontosabb adózási célnak a transzferárképzést tekintette, az anyavállalatok 74%-a, a leányvállalatok 81%-a gondolta úgy, hogy a transzferárképzés az elkövetkezendő két évben nagyon fontos, illetve kritikus tényező lesz a szervezeten belül. Forrás: Ernst & Young (2007)

4. táblázat

Transzferár ellenőrzés várható valószínűsége a multinacionális anyavállalatok véleménye szerint, országonkénti bontásban. (N = 850)

Ország	Válaszadók hány %-a vár transzferár ellenőrzést az elkövetkezendő két évben
Amerikai Egyesült Államok	92%
Dánia	89%
Egyesült Királyság	87%
Franciaország	92%
Kanada	84%
Németország	100%
Norvégia	92%
Svédország	88%
Svájc	100%

Forrás: Ernst & Young (2007) 13. old.

Az OECD Pénzügyi bizottsága a transzferárazás kérdéskörével többek között az 1979-es „Elszámoló árak képzése és a Nemzetközi vállalkozások” jelentésében foglalkozott, amelynek felülvizsgálatával és kiegészítésével készült az 1995-ben jóváhagyott „Irányelv multinacionális vállalatoknak és az adóhatóságoknak az elszámoló árak képzéséhez” című jelentése. Az OECD szabályozás központjában a szokásos piaci ár (arm's lenght) ár áll, pontosabb megfogalmazásban a „független felek közt összehasonlítható körülmények és összehasonlítható ügyletek esetén létrejövő piaci ár”. Az arm's lenght ár alkalmazásának lényegi mozzanata a kapcsolt ügylet és a független ügylet körülményeinek összevetése, különös tekintettel az alábbi tényezőkre⁵:

- Termékek és szolgáltatások jellemzőinek összevetése.
- Az elvégzett tevékenység (pl. kutatás és fejlesztés, terméktervezés, termelés, beszerzés, marketing, készletgazdálkodás stb.) összevetése.
- Szerződési feltételek összehasonlítása (pl. értékesített mennyiség, vállalt garanciák, fizetési feltételek stb.)

⁵ Herich R. (2006) 166-172. old. alapján.

- Az ügyletben felvállalt kockázat elemzése (pl. piaci kockázat, kamat és árfolyam-ingadozásból adódó pénzügyi kockázat, vevői tartozásból adódó kockázat, termékgaranciával járó kockázat stb.)
- Gazdasági körülmények vizsgálata (pl. piacok földrajzi helyzete, relatív mérete és gazdasági fejlettsége; a termelés és elosztás speciális költségei; a verseny erőssége; helyettesítő termékek léte stb.)
- Üzletpolitika figyelembe vétele. A vállalat stratégiai céljai – pl. új piacra való belépés, piaci részesedés növelése – eltéríthetik az aktuális árat a szokásos piaci ártól. A stratégiai célokat figyelembe lehet venni a transzferár képzés során abban az esetben, ha alá tudják támasztani, hogy hasonló stratégia független felek között, hasonló körülmények mellett, hasonló árat eredményezett volna.

A transzferár kialakításához több módszer használható. Az OECD előnyben részesíti a hagyományos módszereket, de az irányelvben nem szereplő egyéb módszerek is alkalmazhatók.

Hagyományos transzferárazási módszerek:⁶

- Összehasonlítható árak módszere (comparable uncontrolled price method, CUP). Az árazás kiindulópontja egy hasonló körülmények között (hasonló gazdasági környezet) létrejött hasonló független ügylet (hasonló termék, szerződési feltételek).
- Visszonteladási árak módszere (resale price method – RPM). Ebben az esetben egy kapcsolt ügyletben értékesített, majd független félnek továbbértékesített ár jelenti a kiinduló pontot. A viszonteladási árból levonják a tovább feldolgozással kapcsolatos költségeket és az ügylet haszonkulcsát. A viszonteladási módszert akkor a legkönnyebb alkalmazni, ha a viszonteladó nem ad további értéket a termékhez, csak értékesíti azt viszonylag rövid határidőn belül.
- Költség és jövedelem módszer (cost plus method – CPM). A termék vagy szolgáltatás önköltségéhez (vállalaton belüli költség elszámolási rendszer alapján) hozzáadják a szokásos hasznot.

⁶ Herich R. (2006) 180-186.old. alapján.

Egyéb módszerek (Részletes ismertetésüket lásd Herich R. (2006) 186-195.old.)

- Nyereség elosztási módszer (profit split method).
- Ügylet nettó haszonkulcsát vizsgáló módszer (nem margin method).
- Összehasonlítható nyereség módszer (comparable profit method).
- Globális formula (global formulary). OECD nem fogadja el, mert nem tükrözi az arm's length elvet.

Felmérések azt mutatták (Kaplan R. S – Atkinson A. A. 2003.), hogy a belföldi tranzakciók esetében a leggyakoribb a költség-plusz árazási módszer alkalmazása, míg a nemzetközi transzferár képzésnél a piaci árazást használják leggyakrabban a vállalatok. Kaplan és Atkinson (2003) ezt azzal magyarázzák, hogy a vállalatok a költségalapú árazást használnák a legszívesebben, de a nemzetközi tranzakciók esetében az adóhatóságok a piaci alapú árképzésre „kényszerítenek”. (Az OECD ajánlások szerint, amikor csak lehetséges, a CUP eljárást kell alkalmazni.) Az Ernst & Young 2007-es felmérését a transzferárazási gyakorlatról mutatja az 5. táblázat.

5. táblázat

Anyavállalatok által használt transzferárképzési elvek tranzakció típusonként (válaszadók %-ban) (N= 850)

Módszerek	Tárgyasult eszközök	Szolgáltatások	Immateriális javak	Finanszírozás	Költség-megosztás
Összehasonlítható árak (CUP)	32%	19%	54%	56%	
Viszonteladási árak (RPM)	17%				
Költség és jövedelem módszer (CPM)	11%		14%	13%	
Költég		13%			29%
Költség-plusz	29%	60%			49%
Nyereség elosztási módszer	4%		10%	7%	
Egyéb	6%	7%	22%	24%	22%

Forrás: Ernst & Young (2007) 17. old.

Adóellenőrzés során, a legtöbb OECD országban az adóhatóságon van a bizonyítási kényszer, de ettől függetlenül az adóhatóság kötelezheti az adózót az elszámoló áraival kapcsolatos

dokumentáció elkészítésére. Amennyiben nem tesz eleget az adózó az információszoigáltatási kötelezettségének, úgy a bizonyítási kényszer átszáll rá. 1994 és 1997 között még csak öt ország (USA, Ausztrália, Franciaország, Mexikó, Brazília) rendelkezett speciális transzferár dokumentáció szabályozással, 2007-re számuk 38-ra nőtt. Magyarországon 2003 óta kötelező **transzferár dokumentációt** készíteni, amelynek célja az, hogy kiderüljön, hogy az alkalmazott transzferár megegyezik-e a szokásos piaci árral. A dokumentációt az adóbevallás benyújtásának napjáig kell elkészíteni minden évben, de az adóhatóságnak nem kell elküldeni.

Transzferár dokumentáció tartalma

A nyilvántartás tartalmát a PM-rendelet 4.§-a határozza meg az alábbiak szerint:

- a piac ismertetése (iparági elemzés);
- a társaság elemzése (társasági elemzés);
- az elvégzett tevékenységek elemzése (funkcióanalízis);
- a felhasznált árképzési módszer leírása és kiválasztás szempontjai (gazdasági elemzés);
- az árképzésre vonatkozó elemzés (pénzügyi elemzés).

Az funkció elemzés célja, hogy bemutassa a tranzakcióba bevont egyes társaságok szerepét, vagyis az általuk ellátott funkciókat, illetve viselt kockázatokat, továbbá a felhasznált erőforrásokat (ideértve az immateriális javakat is).

A gazdasági elemzés során a megfelelő transzferár-képzési módszer kiválasztására és az összehasonlítható ügyletekkel, illetve tranzakciókkal kapcsolatos keresési kritériumok meghatározására kerül sor. A keresési kritériumok révén olyan összehasonlítható tranzakciókat lehet azonosítani, melyek lehetővé teszik az érintett ügyletre vonatkozó szokásos piaci ár meghatározását.

A pénzügyi elemzés során a gazdasági elemzés eredményeit a vizsgált kapcsolt vállalkozások közötti tranzakciókra kell alkalmazni, oly módon, hogy a kapcsolt vállalkozások között alkalmazott árakat pénzügyi mutatószámok segítségével össze kell vetni a szokásos piaci ár tartományával. A számításokat ésszerű kiigazításokkal korrigálni kell, amennyiben jelentős eltérés mutatkozik a társaság és az összehasonlításba bevont cégek mutatói között.

Forrás:

<http://www.pwc.com/extweb/service.nsf/docid/B70983D83ED2736D852570FB003384F4>

Transzferár ellenőrzés során, az adóhatóság egy arm's lenght tartományt határoz meg vagy úgy, hogy egy árazási módszert alkalmaz több független ügyletre, vagy úgy hogy több árazási módszert alkalmaznak az adott kapcsolt ügyletre. Amennyiben a kapcsolt ügylet eredménye kívül esik a meghatározott arm's lenght tartományon, akkor az adóhatóság az elszámoló árat módosíthatja úgy, hogy az beleessen a tartományba. Az Ernst & Young (2007) felmérése azt mutatta, hogy a transzferár ellenőrzések 28%-a végződött kiigazítással, a legnagyobb mértékben (54%) a Svájci székhelyű vállalatokat érintette. Magas volt a kiigazítás aránya a svédországi, norvégiai, és finnországi anyavállalatok körében is (45%, 36%, 36%). Az

iparágakat tekintve a gyógyszeriparban volt kiugróan magas a kiigazítási arány (56%). A hatósági kiigazítások során 33%-ban a költség-plusz eljárást alkalmazták. A kiigazítások során az ellenőrző hatóság az esetek 31%-ban fenyegetett bírsággal, de ténylegesen csak az esetek 15 százalékában szabtak ki bírságot. A bírságolás aránya Franciaországban és Olaszországban volt a legmagasabb (50%). Az OECD országokban a pénzbírságok az adóhiány 10%-tól azok 200%-ig terjednek. Magyarországon ha az adófizető nem vagy csak részben teljesíti dokumentációs kötelezettségét, akkor kétmillió forinttal sújtható, ha az alkalmazott transzferár kiigazítására kerül sor, akkor a felmerülő adóhiány összegére, annak 50%-a erejéig szabható ki adóbírság és késedelmi pótlék.

A transzferárazásból adódó adókockázat csökkenthető, ha a cégek előzetes ármegállapítást kérnek az adóhivataltól. Magyarország 2007. január 1-jétől vezette be az előzetes ármegállapítás intézményét (Advance Pricing Agreement - APA), amely felváltotta a korábbi Pénzügyminisztérium fel benyújtott előzetes transzferár képzési állásfoglalások rendszerét.

Előzetes árképzési megállapodás (APA)

Az előzetes árképzési megállapodás megegyezést tesz lehetővé az adózó és az adóhatóság között egy kapcsolt vállalkozással folytatott jövőbeni ügyletben érvényesíthető szokásos piaci ár meghatározásakor alkalmazandó módszert, valamint ha meghatározható, a szokásos piaci árat, ártartományt illetően. Az előzetes árképzési megállapodás lehet egyoldali (hatálya a magyar adóhatóságra és a magyar adóalanyra terjed ki), kétoldali (hatálya a két kapcsolt vállalkozásra és az illetőségük szerinti adóhatóságokra terjed ki), valamint többoldali (hatálya több kapcsolt vállalkozásra és az illetőségük szerinti külföldi adóhatóságokra terjed ki).

A szokásos piaci ár megállapítására irányuló eljárás díjköteles. 2008. január 1-től az eljárási díj:

- egyoldali eljárás esetén legalább 5 millió forint, legfeljebb 12 millió forint;
- kétoldali eljárás esetén legalább 10 millió forint, legfeljebb 17 millió forint;
- többoldali eljárás esetén legalább 15 millió forint, legfeljebb 20 millió forint.

Forrás:

<http://www.pwc.com/Extweb/service.nsf/docid/D3274B8A630C7B26802573D8003AA8BA>

A transzferár szabályozás behatárolja a multinacionális vállalatok adóoptimalizációs lehetőségét, ugyanakkor még ezen belül is van a vállalatoknak némi mozgásterük:

- a piaci ársávon belüli mozgás, ezen belül kiemelt kérdés a tranzakciók feltételrendszerének vizsgálata.
- A transzferárképzési módszer kiválasztása
- a végzett tevékenységek és vállalt kockázatok átcsoportosítása a felek között,
- az ügylet jogcímének megváltoztatása

Felhasznált irodalom:

Czinkota R. M. et. al. (2003): International Business

Come together (2007): International Tax Review. London: Jun 2007

<http://proquest.umi.com/pqdweb?index=0&did=1298737861&SrchMode=1&sid=1&Fmt=3&VInst=PROD&VType=PQD&RQT=309&VName=PQD&TS=1195043455&clientId=18869>

Daniels J. D.- Radebaugh L. H. (1998): International Business

Deák Dániel (1994): Nemzetközi adózás. Saldo.

Deák Dániel (2006): Községi és magyar harmonizáció: közvetlen adók. In: Herich György (2006) 264-314.o.

Deloitte (2007): Corporate Tax Rates 2007

Deloitte (2007): Tax & Legal News 2007. szept.

<http://dti.com/dtt/newsletter/0,1012,cid%253D172485,00.html>

Ernst & Young (2007): Precision under pressure Global transfer pricing survey 2007-2008

[http://www.ey.com/Global/assets.nsf/International/EY_Tax_TPSurvey_2007/\\$file/Tax_TPSurvey_2007.pdf](http://www.ey.com/Global/assets.nsf/International/EY_Tax_TPSurvey_2007/$file/Tax_TPSurvey_2007.pdf)

EU vonal (2005): Precedensítélet a társasági adózásban 2005. december 14.
http://misc.meh.hu/binary/7551_051214_31.pdf

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (2007): 2007. máj. plenáris ülés, tárgy: javaslat tanácsi irányelvre az alkohol és alkohol tartalmú italok jövedékiadó-mértékének közelítéséről szóló 92/84/ EGK irányelv módosításáról.

http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/hu/oj/2007/c_175/c_17520070727hu00010007.pdf

Európai Községek Bizottsága (2006): A Bizottság közleménye a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak - A tagállamok közvetlenadó-rendszereinek a belső piacon való összehangolása /* COM/2006/0823 végleges */ Brüsszel 19.12.2006

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0823:FIN:HU:HTML>

Fehér L. (2007): Irányelv a kamat és jogdíjfizetések közös adózási rendszeréről. Számvitel, Adó, Könyvvizsgálat 2007. 5. sz. 226-228.

Finnerty C. - Levantam A. J (2007): Tax strategies for investing and structuring into China (Post tax reform) Tax Management International Journal. Washington: Nov. 9. 2007. Vol. 36, Is. 11, pg 547, 14pgs

Galántainé Máté Zs. (2005) Adórendszertan. Aula

Herich Gy. (2006): Nemzetközi adózás. Adózás az Európai Unióban. Penta Unió

Herich Gy. (2007): Nemzetközi Adótervezés. Penta Unió

Herich R. (2006): Az elszámolóárazás. In. Herich Gy. (2006): Nemzetközi Adózás. Penta Unió 164-212.old.

Hill C. W. L. (2003): International Business

Kaplan R. S – Atkinson A. A. 2003. Vezetői üzleti gazdaságtan. Panem – Business Kft.

Losoncz M. (2006): Uniós adóharmonizáció és adóverseny – tanulságok Magyarország számára. Pénzügyi Szemle 2006. 51. évf. 4. sz. 474-489.

Magonyi K. – Görözdí Zs. (2006): Az áfa és a jövedéki adó jövője. Számvitel, Adó, Könyvvizsgálat 2006. 5. sz. 227-229.

Malik G. (2007): India tax changes and challenges. Journal of international Taxation. Boston, 2007. júl. Vol. 18. Iss. 7. pg.54.

Muniz N. J. (2006): Recent Trends in Latin American Tax Policy. [Journal of International Taxation](#). Boston: [May 2006](#). Vol. 17, Iss. 5; pg. 20, 8 pg

PricewaterhouseCoopers (2007): Világszerte teret nyernek a közvetett adók. Budapest, 2007. június 20.

<http://www.pwc.com/extweb/ncpressrelease.nsf/docid/110D6D8BE68185DA802573140051E3A7>

Rácz Ildikó (2002): Nemzetközi adózás. Perfekt

Siegler Zs. (2006): Adóharmonizáció, műhelytitkok. Számvitel, Adó, Könyvvizsgálat 2006. 5. sz. 214-216. old.

Siegler Zs. (2006): Uniós transzferárdokumentáció. Számvitel- Adó – Könyvvizsgálat 2006/3. 117-121.old.

Wagdy M. A., Firoza N. M., Ekeledo I. (2005): Performance evaluation of foreign subsidiary managers using intra company pricing. The international tax Journak. Fall 2005; 31, 4; ABI/INFORM global

1978. évi 15. törvényerejű rendelet. Egyezmény a Magyar Népköztársaság és Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyság között a kettős adóztatás elkerülésére a jövedelemadók területén

49/1979. (XII.6.) MT rendelet. Egyezmény a Magyar Népköztársaság Kormánya és az Amerikai Egyesült Államok Kormánya között a kettős adóztatás elkerülésére és az adóztatás kijátszásának megakadályozására a jövedelemadók területén

10/1988. (III. 10.) MT rendelet. Egyezmény a Magyar Köztársaság Kormánya és a Holland Királyság Kormánya között a kettős adózás elkerülésére és az adóztatás kijátszásának megakadályozására a jövedelem- és a vagyoadók területén.

1996. évi C. törvény. Egyezmény a Magyar Köztársaság és a Szlovák Köztársaság között a kettős adózás elkerüléséről és az adóztatás kijátszásának megakadályozásáról a jövedelem- és a vagyonadók területén.

1999. évi XIV. törvény. Egyezmény a Magyar Köztársaság és a Kazah Köztársaság között a kettős adózás elkerülésére és az adóztatás kijátszásának megakadályozására a jövedelem- és a vagyonadók területén. 23. cikk A kettős adóztatás elkerülése